

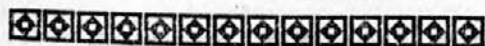
PRAVICA

Glasilno krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefrankirana pisma se ne sprejema

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za četril leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

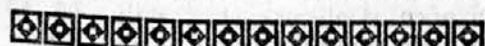

VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE

želimo

vsem čitateljem in sotrudnikom lista.

UPRAVNIŠTVO. UREDNIŠTVO.

Vstajenje.

Velikonočno jutro. Kdo se ga ne veseli? Saj so naše duše čiste in le kot take so deležne tiste Tajnosti, ki je polna Velika noč.

Mi vse preveč gledamo navzven in premalo razmišljamo in doživljamo v sebi. Mi bomo povsod dosegli samo toliko, kolikor in kakršni smo. Zato nam bodi poglobitno: bodi vedno dober, plemenit, pošten, čist in veren človek!

Več duha v nas! Več tople žive vere, ki je izražena v prelepih besedah svetopisemskega stotnika: Gospod, jaz nisem vreden, ali pa v stavku velikega papeža: Služabnik služabnikov sem!

Iz globokega živega in verskega življenja bomo zajemali moči za trdo in trpko vsakdanje življenje. V luči vere nam bo delo in napor razumljiv in znošljiv!

—o—

Naše naloge pa postajajo vedno večje. Ne motimo se tovariši, da nam bo kdo drugi kaj pomagal, ako si sami ne bomo. Tudi nam nasprotni delovni tovariši, ki trpijo kakor mi, ki se v žuljih nič ne ločijo od nas, le ti bodo pri vseh naših skupnih nastopih imeli od nas le korist, mi bomo pobirali le drobtinice, ki bodo padale z bogatinove mize. Naj bo to naglašeno tudi glede Delavske zbornice.

Dve nalogi stojita zelo v ospredju: Strokovna organizacija in kulturna organizacija delavstva.

Naša strokovna organizacija zastaja za nasprotno v inicijativi in agilnosti. Je to pomanjkljivost, ki nam mnogo škoduje, kar pa je v našem interesu, da tudi v tej smeri napredujemo. Materialistične socialne organizacije so znale pridobiti našega človeka in ga po svojem sistemu usmeriti samo za tostranost. Življenje naj se pojmuje kot lagodno uživanje zemskih dobrin — nebesa pa prepustimo pticem in vrabcem — kakor je zapisal brezbožni nemški pesnik Heine.

Naša kulturna organizacija. — Tu smo pred materialističnimi. Je to naraven pojav! Tudi ni v interesu materialističnih socialistov, da bi kulturno bili močnejši ko strokovno, ker bi se njihove vrste skrčile in bi prešli mnogi k nam, kamor kulturno tudi spadajo.

Zato moramo mi kulturno naobrazbo našega delavstva smatrati kot resno delo. Zlasti nam mora biti pri srcu mladina. Starejši rod je usmerjen drugam, mlajši pa bodo sledili nam, ako bomo na straži. »Krekova mladina« si je kljub nasprotovanju pridobila ugled in mesto med našim delavstvom, zasluži vse naše podpore. Mi rastemo.

V znamenju dela za procvit našega delavca naj nam prazniki prinesejo mnogo blagoslova in zadovoljstva!

„Za kršč. socializem“.

Kdor hoče prav umeti idejo krščanskega socializma, mora prečitati to zelo potrebno brošurico. Dobi se v kolportažnem oddelku »Slovenca« v Jugoslovanski tiskarni v Ljubljani.

Velikanoč.

Vsa lepa in blažena si se približala in nas pozdravila pristrčno. Tajno si nam šepetala lepe pesmi — sladke glasove, tiho in pritajeno si se smehljala. Tiho in pritajeno. Komaj smo Te čuli. Toda Tvoj glas je zrastle v višino, šepetanje se je umaknilo in kakor mogočen val morja je zadonelo preko sveta, da je že tisočdevetstosešindvajsetič slavljeno dan ob spominu na Njega, ki nas je odrešil.

Krist je vstal! Premagal je smrt, odstranil težak kamen groba, da zopet vidi ljudstvo, za katero je toliko trpel in umrl, za katero je vstal zato, da ga odreši. In ko nas gleda s tistimi neizmerno lepimi očmi, v katerih je vsa dobrot, ko se nam nasmehne z rajskim nasmehom, ko razprošira roke z žebli prebodene v blagoslov, ko nam iz dna srca želi ljubezni. — Ljudstvo, ali te ne presune pogled na vstalega Odrešenika in ali te ne vzradosti obenem, ko vendar veš, da je najmanjše ljubil najbolj?

O da. Vsakoletni spomin na ono prvo veliko noč tam na daljnem Jutrovem zasadi v tebe novo življenje, ki klije in raste v noči, ki klije in raste v jutru, ki klije in raste z dnem in čaka novo vstajenje. In zato pozdravljena rešenica — blažena velika noč!

Političen pregled.

Narodna skupščina. Več mesecev trajajoča proračunska razprava, tekom katere je večkrat grozila kriza, se je v torek končala. Vladna radikalno-radičevska vladna večina je sprejela proračun s 186 glasovi proti 90 opozicije. S sprejetjem proračuna bi imelo novo razdobje krize vlade, ko bi ne bil Pašič poslal skupščino na enomesečen neprostopoljni dopust. Pašiču nikakor ni ljubo, da bi podal ostavko svoje vlade, ker nima na eni strani za to primerne direktive povoda, na drugi strani pa dobro ve, da mu od merodajnih krogov ni povsem zagotovljeno, da bo zopet on sestavil novo vlado.

Položaj. Pašič sicer nima rožnatega položaja, vendar pa se mu je posrečilo, da se je za nekaj časa rešil svojega največjega nasprotnika Ljube Jovanoviča. Proti njemu je poslal v boj svojega sina Radeta. V belgrajski »Politiki« se vrši že par dni časopisni boj med sinom predsednika vlade Radomirom Pašičem in inspektorjem v ministrstvu za trgovino Dragišo Stojadinovičem. Stojadinovič očita R. Pašiču najrazličnejše stvari. R. Pašič zahteva od D. Stojadinoviča, da preneha s svojimi očitki, češ da bo sicer začel z brezobzirnim bojem proti njegovemu svetovalcu Ljubi Jovanoviču.

Iz tega boja Stojadinovič-Pašič se jasno zrcali namen N. Pašiča, da se reši Ljube Jovanoviča in da si utrdi svoj položaj. Pašič bo namreč v kratkem obhajal svojo osemdesetletnico, katero hoče zelo slovesno praznovati. Ker mu pa Jovanovič meša njegove štrene, skuša z njim na kakršenkoli način obračunati.

Zunanja politika. Zunanji minister Ninčič se je ob priliki razprave o proračunu zunanjeje ministrstva o naši zunanji politiki izjavil zelo nejasno. Najbolj zanimivo je, da sklepamo z Italijo celo vrsto prijateljskih pogodb. Ninčič trdi, da so vsa vprašanja med nami in Italijo rešena, oziroma, da jih bomo v kratkem rešili. Trdil je, da smo prijatelji tudi z Bolgarijo, Grčijo, Turčijo, Albanijo, Francijo, Anglijo in Nemčijo. Opozicionalni poslanci so ostro grajali zadržanje naše vlade napram sovjetski Rusiji, katere imena

ni zunanji minister v svojem govoru niti enkrat omenil.

Radičevci so v soboto slovesno obhajali znamenito obletnico svoje žalostne kapitulacije. Nad 8 mesecev so že v vladi, pa razen opravičevanja in slavljenja takozvanega sporazuma niso izpolnili niti trohice svojih obljub.

Romunija. Dosedanji romunski ministrski predsednik Bratianu je dal ostavko in razpustil zbornico. Kralj je poveril sestavo nove vlade načelniku najslabše stranke v parlamentu generalu Avarescu, kar je izzvalo veliko iznenadenje. V novi vladi je več generalov, kar kaže, da stremi Romunija za diktaturo.

Francija. Francoske vlade se menjajo skoro vsak mesec. Ministrski predsednik Briand je komaj pred par dnevi zopet sestavil novo vlado, pa je že notranji minister podal ostavko. Razen tega napovedujejo novo krizo, seveda zopet iz fin. vzrokov. Novi fin. minister Peret namreč predlaga zvišanje prometnega davka in enkratno oddajo premoženja, čemur se upirajo desničarji, socialisti in nekateri Herriotovi radikali.

Italija. Razprava proti Matteottijevim morilcem se je končala. Kakor je bilo pričakovati, se je izrekla sodba proti morilcem skrajno milo in jih je sodišče že izpustilo na svobodo. Umor Matteottija, ki je pred dvema letoma tako silno vzburkal italijansko javno življenje in grozil uničiti fašizem, se je posrečilo Mussoliniju likvidirati brez večje škode za obstoj stranke.

Poljska. Skrzynskijeva vlada ima vedno težavnejši položaj. Fin. minister hoče še za prihodnje četrtletje dati državnemu uradništvu doklade, čemur se upirajo delavske stranke, ki zahtevajo, da oba socialistična ministra odstopita.

I. kongres kršč. socialistične delavske mladine v Celju.

Štiri leta je od tega, ko se je zbrala skupina mladih dela željnih delavcev k razgovoru o mladinskem delavskem pokretu na temelju krščanskih načel. Besede so rodila dejanja in ustanovila se je še istega leta krščansko socialistična mladinska organizacija, ki si je nadela ime po očetu krščansko socialističnega pokreta v Sloveniji: »Krekova mladina«.

Trd je bil začetek prvič zato, ker je bilo to nekaj novega v delavskem pokretu in drugič radi tega, ker ni bilo povsod razumevanja za to potrebno organizacijo. Vztrajnost in ljubezen do stvari ter trdna vera v uspeh, vse to je bila tista sila, ki je premagala vse težkoče in nasprotovanja ter ustvarila organizacijo, katera šteje danes dokaj lepo število podružnic in se lahko trdi, da ji je odprta pot v bodočnost.

Čim večji razmah, tem več potreb. Tako tudi »Krekova mladina«. Za organizatoričnim in agitatoričnim delom je nujna notranja ureditev organizacije. Da se določi točen načrt in smeri je sklenilo vodstvo »Krekove mladine« sklicati v mesecu juniju t. l. I. Kongres krščansko socialistične delavske mladine. Kongres se vrši v dneh 12. in 13. junija t. l. v Celju. Prvi dan kongresa bo zborovanje zaupnikov na katerem se bo razpravljalo o smernicah organizacije, programatični resoluciji ter pripravilo vse potrebno za drugi dan. Drugi dan dopoldne bo cerkveno opravilo in za tem manifestacijsko zborovanje na katerem se bo sprejelo resolucijo — načrt za nadaljnje delo in usmeritev gibanja.

Ta dneva bosta nad vse važna za celoten krščansko socialističen delavski pokret. Po smernicah, ki se bodo sprejele na tem kongresu bo uravnana pot krščansko socialistične delavske mladine in s tem tudi celotnega krščansko socialističnega delavskega pokreta. Uspeh te prireditve mora biti tudi, da enkrat za vselej krščansko socialistična mladina povdari, da je tu in da je treba v pokretu z njo računati in da je nujno potrebna.

Zato sotovariši in tovarišice krščansko socialističnega mladinskega in celotnega našega delavskega pokreta, zavedajmo se važnosti te prireditve, ki jo moramo temeljito pripraviti, da bo veličastna, dostojna in stvarna ter odločna v besedi in dejanju.

Vsled tega je dolžnost nas vseh, da skrbimo, da bo čim večja udeležba, ki bo podkrepila naše stremljenje in gibanje, da postane krščansko socialistični delavski pokret odločno dejatelj našega javnega življenja.

V tem na delo in na svidenje v Celju meseca junija 1926.

Stanko Keše:

Državne subvencije angleškim rudokopom in njih posledice.

Marsikdo, zlasti rudarji, se bodo gotovo še spominjali mezdnege gibanja angleških rudarjev, ki je več mesecev razburjalo celokupno angleško javnost. Akoravno se je ves mesec od strani posredovalca poskušalo zediniti obe stranki, sta navzlic temu oba nasprotnika — rudarska organizacija in podjetniki — vztrajala vsak na svojem stališču. — Splošen štrajk je bil neizogiben. Vendar se je angleški vladi končno le posrečilo ta spor poravnati.

Lastniki rudnikov so krizo po svoje tolmačili. Po njih mnenju je ta obstojala vsled prevelikih produkcijskih stroškov, kateri bi ovirali zmogljivost konkurence. Da odstranijo to oviro so lastniki sklenili: podaljšanje delovnega časa od 7 na 8 ur (v Angliji traja delovni čas 7 ur, op. pisca) in znižanje plač, nadalje naj bi se že obstoječi »narodni mezdni dogovor« uredil po okrožjih, ker na ta način bi bili rudarji zaposleni na manj dobičkanosnih podjetjih, primorani delati za manjšo plačo. Ta dogovor je namreč z 31. julijem potekel, od delodajalcev pa je bil že razveljavljen koncem meseca junija. Rudarski delavci so izjavili, da niso voljni obravnavati na tej podlagi in so odklonili vse predloge delodajalcev. Že 3. junija je rudarska organizacija sklenila, da je ona nasprotna vsakemu podaljšanju delovnega časa, stala je pa na stališču »narodnega mezdnege dogovora«, da sprejme samo plače, ki odgovarjajo draginji. Medtem ko so delodajalci zahtevali znatno znižanje plač, so delojemalci stali na stališču povišanja. Razlika med obema strankama je znašala več šilingov. Angleška vlada pa, stoječa na stališču, da se ta spor poravnata, je imenovala ministra za rudo Brigdemana za posredovalca v tej zadevi, vendar je bilo vse zaman, kajti rudarji so takoj v začetku odklonili vsako obravnavo s podjetnikom do zopetnega priznanja prejšnjega »dogovora«, katerega so, kot je to iz gornjega razvidno, podjetniki odpovedali koncem meseca junija. Od vlade postavljena preiskovalna komisija je dne 17. julija pričela s svojim delom. Na teh pogajanjih so bili zastopani sami podjetniki, kateri so upali prodreti s svo-

jimi predlogi. Rudarski delavci se te konference niso udeležili, to pa radi tega, ker so na svojem kongresu v Scarboroughu — 14. julija — sklenili, da ne priznajo nobene preiskovalne komisije. Rudarji so imeli veliko opore v generalnem svetu Trade Unions (delavska unija), kateri je njih stališče priznal. Računali so lahko tudi na ostale, tudi močne strokovne organizacije, kajti ta unija je štela 3 in pol milijona delavcev in sicer 750.000 rudarjev, 320.000 železničarjev, 450.000 transportnih delavcev, končno razne druge zveze strojnikov, broječe 560.000 mož. Tako je bila sklenjena generalna stavka, ki bi se pričela 31. julija. Zaman je bilo upati na sporazum, ker se rudarji niso odzvali klicu podjetnikov, ki so jih vabili dne 21. julija na obravnavo. Šele 24. julija se je posredovalcu posrečilo spraviti obe stranki na skupen dogovor, na drugi strani je bil generalni svet pri rudniškem ministru. Ker pa je hotel tedanji ministriški predsednik Baldwin na vsak način stavko preprečiti, je ta nenadoma sklical (in to celo ponoči) izredni kabinetni svet, na katerem je bilo sklenjeno, da bo država rudnike finančno podprla do pomladi prihodnjega leta v svrhu zagotovitve delavskih plač, in sicer od 1. avgusta 1925 do 1. majnika 1926. Ta vladni predlog je bil obojestransko sprejet. Podjetniki so tudi napovedano razveljavilo »mezdnega dogovora« umaknili, pravzaprav preložili za 14 dni, kajti v tem času je parlament razpravljal o višini podpor rudnikom. Dne 6. avgusta se je pričela v parlamentu debata o mezdnem gibanju. Da bi pa ostale tedanje pogodbene plače na isti višini, je spodnja zbornica s 351 glasovi proti 16 sklenila, da dá 10 milijonov funtov podpore rudarski industriji. Baldwin je to zadevo podpiral, poudarjajoč, da sta že leta 1912. vlada in parlament v slični zadevi posredovala. Naglašal je tudi, da je tedanja ustavitelj dela stala vlado preko 100 milijonov funtov in da se je vlada borila proti strjeni in silno močni delavski organizaciji. — Dne 3. septembra je rudarski urad javil trgovinskemu ministru, da je kralj dal svoje dovoljenje za vpostavitve preiskovalne komisije v rudarstvu. Med tem časom pa so nastale nove težkoče, ker so nekateri podjetniki nameravali znižati plače. Rudarske organizacije so proti temu protestirale in poudarjale, da je namen subvencij ohranitev dosedanjih plač, nikakor pa ne smejo biti plače nižje kot so bile v mesecu juliju. Na predlog rudarjev se je pričela dne 24. septembra druga obravnavo z ministrom Baldwinom. Slednji je izjavil, da je tudi on mislil na ta mesec in da pridejo plače na podlagi pogodbe leta 1924. v poštev. Gotove lokalne spremembe bi bile torej dovoljene. Temeljem take interpretacije so podjetniki skušali že poprej v nekaterih rudarskih okrožjih n. pr. v Durhamu, Scotlandu in Súdwalessu znižati plače. Razlog: brez in celo s podporo ne bi bilo več mogoče mi-

sliti na eksploatacijo rudnikov. Rudarji so se temu uprli in so nameravali stopiti v stavko in vlada je sklenila podpirati — stavkujoče. Kot je znano, ni prišlo do stavke. S tem, da je celo vlada stala na strani delavstva, in ne samo to, nameravala je tudi priti stavkujočim na pomoč, je bila zmaga na strani rudarjev. In kljub temu se je voditelj rudarskih organizacij, Coock, ob koncu obravnav izrazil, da ne smatra ta sporazum kot zaključek mezdnega gibanja, temveč kot premirje, končal je z besedami: »Naš cilj je preureditev rudarstva potom socializacije!«

In posledica teh državnih podpor? Stalno padanje cen premoga, ker je od države predvidena podpora za dobo avgusta 1. l. do aprila 1926 znašala za mesec avgust 1925 1 milijon 608.249 funtov šterlingov, za mesec september pa že 1.753.604 funtov šterlingov ali 2 šilinga na tona storitve. Dne 10. decembra pa v znesku 9 milijonov funtov, katerega je spodnja zbornica v parlamentu tudi odobrila. Torej je bil neposreden povod v padanju cen sporazum, ki se je dosegel pri mezdnem gibanju začetkom meseca avgusta, ker so bile koncem tega meseca cene raznih vrst premoga za nekaj šilingov pri toni nižje kot pa v začetku. V naslednjih mesecih so cene še vedno (akoravno ne tako naglo) padale. Za eno angleško tona = 1016 kg se je plačalo (v šilingu): najboljši (debeli) premog Admiral, Cardiff, koncem julija 26, začetek novembra 22 $\frac{1}{2}$; II. vrsta, Cardiff, konc. jul. 25, zač. nov. 21 $\frac{1}{4}$; najboljši (drobni) za ladje, Cardiff, konc. jul. 15 $\frac{1}{2}$, zač. nov. 10 $\frac{1}{4}$; boljši (za ladje) Durham, Newcastle, konc. jul. 19 $\frac{1}{2}$, zač. nov. 16 $\frac{1}{4}$; II. vrsta (za ladje) Newcastle konc. julija 16 $\frac{1}{4}$, zač. nov. 13 $\frac{1}{4}$. Medtem, ko so v Poruhrju n. pr. cene za premog okrog 25% višje kot predvojnne, znaša podražitev na angleškem premogovnem tržišču v Cardiffu povprečno 10%. Boljše vrste so približno 15 do 20% višje, stalne pa 15% nižje. In tako je angleški premog najcenejše blago, to pa radi tega, ker stoji indeks v angleški veletrgovini za vse blago približno 55%, za živež pa 70% nad stanjem leta 1913-14. Z ozirom na to se je konkurenčna zmogljivost angleškega premoga tako dvignila, da se lahko n. pr. v Hamburgu kakor v Porenju ponuja tona tega premoga za 2.50 do 3.50 nem. mark ceneje kot je nemški premog.

Kaj sledi iz tega? Dejstvo je, da bi se cela angleška javnost in tudi vlada v začetku tega konflikta ne zanimala, če bi ne bili vsi angleški rudarji organizirani, to stoji! Sam ministri Baldwin je priznal, da je bil svojčas (l. 1912.) primoran rudarjem ugoditi, ker je stala vlada pred močno in strnjeno rudarsko organizacijo. Rudarji so pretili, zavedajoč se svojih moči z generalno stavko in Baldwin je bil primoran poseči vmes ter je v svrhu ohranitve plač financiral rudnike; posledica tega je bilo silno padanje cen premoga, a delavstvo je doseglo to, za kar se je borilo, nam-

reč proti znižanju plač. Zmagalo je na celi črti.

V sličnem položaju kot so se nahajali naši angleški tovariši, se nahajajo tudi slovenski, odnosno jugoslovanski rudarji. Samo z razliko, da nimamo dovolj močne strokovne organizacije. To občutijo najbolj danes v dobi redukcij delavstva in plač. — Podjetnik dela kar hoče. Vlada pa kljub vsem naporom naših poslancev nima smisla za ubogega rudarja. — Tukaj ne pomaga noben (in naj bo še tako pošten) akcijski odbor, stvor-

jen od raznih poklicanih organizacij in nepoklicanih struj in stranic, temveč res prava strokovna organizacija, koje vodje ne iščejo sami sebe in svoje koristi. Le taka organizacija je zmožna voditi rudarje v zmago in taka organizacija je Jugoslovanska strokovna zveza. Ko bo sleherni rudar v njej organiziran, tedaj ne bo stala podjetnik in tudi ne vlada ravnodušna napram rudarskim zahtevam. — Slovenski rudar, posnemaj angleške tovariše!

Jugoslovanska strokovna zveza.

Lesni delavci.

Rimske toplice. Skupina JSZ v tovarni podjetnikov pri Rimskih toplicah je imela 24. marca občni zbor, na katerem se je odbor izpopolnil. Občni zbor je bil živahen, z ozirom na to, ker se delavstvo pripravlja na nova pogajanja.

Zveza tovarniškega delavstva.

Skupina kovinarjev Sv. Lovrene na Pohorju je imela svoj redni letni občni zbor v nedeljo dne 21. marca v gostilni gosp. Jakoba Novaka. Predsednik tov. Goznik Matevž je otvoril občni zbor, pozdravil navzoče in podal besedo tov. Denžiču Antonu iz Maribora, kateri je v kratkih a jedrnatih besedah orisal pomen in važnost organizacije in opozarjal na skupno in vztrajno delovanje v organizaciji, za kar mu bodi zahvala na tem mestu. Potem je sledilo poročilo blagajnika in volitev novega odbora, v katerega so bili izvoljeni sledeči tovariši: Operčkal Juri, predsednik; Goznik Matevž, podpredsednik; Konec Štefan, tajnik; Lušenc Valentin I., blagajnik. Odborniki: Ahej Konrad, Baltazar Karel, Šmit Konrad, Koper Miha kot zastopnik občnega zbora Stokovne zveze tovarniškega delavstva. Zahvala gre staremu odboru, ker je bil vselej na svojem mestu, zahvala tudi tov. Gozniku Matevžu, kateri je

od početka organizacije kot predsednik vestno in požrtvovalno vodil vse tozadevne posle.

Tržič. Da ne ostanemo dolžni dopisniku »Delavca« št. 7 z dne 25. t. m. pripominjamo samo to, da so bili uprav oni tisti, ki nam očitajo, da nismo za resno delo, ki v resnici sami niso imeli resnega namena, da se izvolijo v predilnici obratni zaupniki. Kakor vedno, tako tudi takrat jim je bila za podlago demagogija. Dokaz je, ker niso vedeli za najpotrebnejše predpriprave. Šele na naša izvajanja so začeli debelo gledati, ker so uvideli, da ni tako enostavna stvar, izpeljati volitve obratnih zaupnikov, kakor so si predstavljali. Sodrugi niso vedeli, da je treba volivnega odbora, niso vedeli, da je treba tudi točno informirati pristojne oblasti, niso znali, da je treba obvestiti podjetje, da dá na razpolago volilnemu odboru seznam svojih delavcev, odkaže volilni lokal itd. Svojo resnost pa so pokazali pri tozadevnih pogajanjih, ker niso hoteli sprejeti predloga od zastopnika podjetja, čeprav ni bil ta predlog naperjen proti delavstvu, vsled česar se podjetje ni hotelo več pogajati ker je bila prevelika resnost na strani patentiranih delavskih zastopnikov. Delavstvo pa, kakor vedno, je tudi takrat uvidelo, da je bila to samo igra. Le žal, da še nekateri tako radi nasedajo na ta demagoški Kristanov lim.

Viničarsko gibanje.

Skupina Sv. Miklavž pri Ormožu je imela svoj V. redni občni zbor dne 21. marca 1926. Obisk je bil zadovoljiv, navzočih je bilo okrog 70 članov ali vkljub temu je še manjkalo kakih 90. Posebno novi člani se niso odzvali pozivu.

Tov. preds. Peter Rozman je po kratkem uvodu otvoril občni zbor ter prešel na dnevni red. Iz poročila odbora je bilo razvidno, da odbor v preteklem letu ni lenaril, ampak mnogo delal. Napredovali smo, in to največ po zaslugi našega predsednika, kateri se ni pri svojem delu ustrašil nobenega truda in napora, ne natolevanja, ampak je šel preko vseh ovir na delo za svoje tovariše viničarje. Na tem mestu mu izrekamo najprišrčnejšo zahvalo.

Pristopilo je na novo v tem letu 92 članov. Umrla sta dva. Odbor je imel 13 rednih sej in eno izredno. Dohodkov je imela skupina 4400 Din, izdatkov pa 4262 Din. Bolniško podporo so dobili trije člani. Pritožb viničarjev do njih delodajalcev je bilo pet. Rešene so bile tri ugodno, ena neugodno in ena je še v razpravi. Se-stankov smo imeli sedem.

Dne 3. maja smo priredili igro »Veriga«, dočim smo imeli predpoldne v tukajšnji dvorani zborovanje, čigar večji obisk nam je onemogočilo skrajno slabo vreme. Iz Ljubljane povabljeni predavatelj tovariš Franc Žužek nam je v poljudnem govoru orisal položaj delavstva in njegovo strokovno gibanje ter nas navduševal, da naj bomo vztrajni in požrtvovalni na polju organizatoričnega delovanja. Lepo in stvarno predava-

Marjanca:

Velikonočna.

Velika noč!

Iz tisoč kelihov cvetlic rdečih, belih in modrih lic kipečih iz tal, kliče nam cvetoch: Naš Stvarnik je vstal!

Velika noč!

Iz tisoč grl ptic doni preko polj, goric glas čist, kot kristal prelepo pesem pojoch: Naš Stvarnik je vstal!

Velika noč!

Kako ti v dušah naših žariš v mladih srcih večno živiš, up nate bo v njih kraljeval cvetoch in pojoch, ker s Tabo naš Rešenik je vstal!

Viktor Flisek:

Ob vojski.

»Ti lahko vidiš, kjer hočeš,« je kipel Ločnik. »Ali ti branim? Tja v Sibirijo nori za Rusom...«

»Pomagaj si, če si moreš,« je odgovoril Tevž.

»Le pojdi, pa me zatoži! Saj mi je vseeno. Človek strada, da bi skozi gumbnico zlezal, pa ne ve čemu. Ruma naj dajo in pimsa, pa se bomo zbili. Misliš, da se bojim, če me navrtajo? Hudiča se bojim, vesta. Lačen pa ne bi mogel v nebesa, ker je naš vzgor.«

Ločnika sva dobro poznala. On se ni nikamor okrenil. Tik pred vojno je prevzel doma gospodarstvo. Oče ga je odrival, da je postal France že star. Za ženo mu je nasvetoval mlado sosedo in to je moral obveljati. Zdaj mu je pa tožil v pismih, da se obešajo nanjo fantje.

Tevž je dobro vedel, da ne bo z Ločnikom nič opravil. Moral se je udati. Upal je, da se France kmalu užene. Poravnala sva se torej zraven njega in spustila puške v suhljad.

Komaj dvajset korakov od nas je bila goščava. V to grmovje je bilo vpletenih par pritlikavih, samorašnih dreves. Tja se je Tevž večkrat ozrl. Pri tem je vselej popadel puško. Priznati moram, da je bil zelo previden. Sploh se mi je zdelo čudno, da je ostal z nama toliko na planem. Vsak trenutek bi lahko počila puška. Če bi skočilo na nas par Rusov, bi nas zmleli.

Ločnik se je pa obnašal, kot bi bil doma na peči. Sezul si je čevlji in ga obračal. Vsak žebelj je potipal, če drži. Spregovoril ni nič.

Naenkrat se Tevž zgane in me sune. Z glavo je zlezal k tlom. Tudi Ločnik je postal pozoren. Slišali smo glaso-ve. France je bil zopet vojak. Potuhnilo smo se k zemlji. Tam pod drevesi je včasih nekaj zalomastilo. Tevž je počasi porival puško h glavi. Čakal sem, da sproži. Slutil sem, da se skriva v gošči cela sovražna stotnija, zato sem mu ustavil roko. Tevž je pri-kimal. Skrbelo nas je, kaj bo. Če bi se kdo izmed nas dvignil, bi nas nasprotniki opazili. Bili bi izgubljeni. Tevž je razmišljal, kako bi obvestil

naš bataljon pred nočjo, da smo zadelo na Ruse.

Šum ni ponehal. Včasih smo slišali zategle žvižge, kot bi se klicale patrolje. Kadar je zganil veter večje, sem mislil, da se premikajo vo-jaki. Čakanje je bilo zelo mučno.

To oprezovanje je presedlo tudi Ločniku. Obrnil se je k nama in precej glasno izpregovoril: »Streljal bom!«

Pređen sem mu odrinil puško, je sprožil. Videl sem Tevža, kako se je naježil. Čudno, da ga ni čofutnil. France je pomeril še enkrat. Od strela se je odkrhnila vejica in se opotekla na tla. Čakal sem, da se razmakne gošča in zazeva sto cevi. Kri nam je zaplala in slišali smo bitje srca. Obstali smo... Grmovje je začelo lezti vsaksebi...

»Fanta, za menoj!« je zavpil Tevž in se zagnal z bajonetom kvišku... Ze je lezel v grm... Moja roka je stisnila puškino cev, da me je zazeblo od železa. Skočil sem za njim... Zada-j je odskakoval Ločnik z boso nogo. Bal sem se, da se pogreznemo v sovražnikov kolobar...

nje omenjenega govornika, katero je še mnogim dobro v spominu, je zaključil naš predsednik s pozivom na navzoče, da ga udeležijo. Tako smo nad vse pričakovane lepo praznovali delavski praznik 1. maj.

Na prvem kršč. soc. kongresu v Ljubljani, dne 7. junija 1925 je zastopal našo skupino tov. Andrej Mir. Delavskega dneva, dne 7. in 8. sept. 1925 v Mariboru se je udeležilo 10 članov naše skupine.

Uspeli prireditve »Miklavževega večera« v letu 1924. nas je navdušil, da smo tudi lansko leto imeli enako prireditev, za katero smo nabrali lepo vsoto 2677 Din, ter obdarili 127 otrok z darili v blagu za obleko.

Dopisov smo sprejeli 35, pisem odposlali 40.

Pri volitvah je bil z malimi spremembami izvoljen stari odbor. Pomnožili smo pa število zaupnikov, kar je bilo nujno potrebno pri našaščajoci organizaciji.

Z veseljem se lahko ozremo nazaj v preteklo leto, ker uspehi našega dela so vidni. Vsajeno drevo bujno raste in rodilo bo obilo sadu, ako bomo tudi v bodoče delovali z isto vnemo in požrtvovalnostjo po geslu: »Vsi za enega, eden za vse!«

Organistom!

Kakor je organistom že dobro znano, posebno tistim, kateri so bili naročniki »Pravice«, je ta list do sedaj naše stališče jako dobro zastopal. Mi moramo biti uredništvu lista hvaležni, da se je za naše težnje tako dobro potegovalo.

Dasiravno nismo organisti včlanjeni pri JSZ, vendar Vas vse drage tovariše pozivamo, da še vedno ostanete naročniki »Pravice«, tistega lista, ki se je prvi za nas zavzel, nam dal svoj prostor in vedno rad priobčeval naše težnje.

Mi organisti bomo še v nadalje prosili upravo lista, da nam bo dala prostorček, kamor bomo priobčevali naše zadeve, se pritoževali čez krivice, katere se nam godijo itd.

»Pravica« je zelo razširjen list posebno med našim delavstvom. Ako bomo listu dopisovali, bodo naše težnje čitali vsi drugi delavski sloji in bodo tudi upoštevali naše težnje in nam stali ob strani v naših bojih za obstanek.

Na občnem zboru »Društva organistov in glasbenikov« v Celju, dne 2. marca se je stavil predlog, da bi naj bilo glasilo organistov list Jugoslavenski muzičar. Po mojem mnenju je pa to napačno. Prosim Vas, kdo pa pri nas čita ta list? To je strokovni list, katerega čita, recimo toliko in toliko glasbenikov. Ne čitajo pa tega lista drugi sloji, kateri pa lahko jako veliko storijo za nas, ako poznajo naše težnje. Za nas organiste je po mojem skromnem mnenju popolnoma nemogoče, da bi mi nastopali n. pr. kakor JM, kateri nad gotovimi mesti napovejo »zatvoro«. Mi se moramo drugače organizirati. Mi moramo zainteresirati za naše težnje vse sloje,

Ko prodrem v samoto, vidim Tevža čisto potnega, kako briše ob travne šope krvav bajonet. Zgrozil sem se...

»Vidiš, ta nam je nagajal,« me prehitil Tevž in pokaže ubitega srnjaka. »Dobro nas je oplašil. Obstrelili so ga, zato ni mogel iz zapreke.«

Ko je priganil k nama Ločnik, si je namenil za strah srnjakovo stegno. Pripravljaj je pipec, ko se zavrti nad nami granata... Po par minutah smo bili v križnem ognju. Zapela je strojnica, oglasile so se puške... Z lopaticami, z rokami in zobmi smo grebli zemljo in ga devali pred glave. Za našim grebenom smo čakali rešitve ali konca...

Ko se je izgubljal hrib v temi, je prilezel iz doline naš bataljon.

»Ušesa! Ali vas niso podavili? To ste grček je pihal major.«

Čez teden dni so nam prebrali: Matevž Zaplatnik je odlikovan za hrabro obnašanje pred številno močnejšim sovražnikom z veliko srebrno svetlino.

»Slava!« je zarjul Ločnik in pogljal v zrak potlačeno čepico...

(Konec.)

predvsem pa delavske. To pa moremo storiti le, ako vse naše težnje priobčujemo v listu, kateri je kolikor mogoče razširjen med ljudstvom, posebno med delavskim. Zato, organisti, ostanite zvesti naročniki »Pravice« in upam, da ne bode dolgo, da boste sami razvideli, kje je mesto za nas.

Ugodne posledice 8 urnega delavnika.

Neki francoski zdravnik, ki se peča posebno s socialnimi vprašanji, prebije vse svoje počitnice kot delavec v tovarnah in preživi ves čas v delavskih krogih. Med drugim opisuje tudi ugodne posledice vpeljave 8 urnega delavnika. Tekom poletja je v glavnih delavskih predmestjih komaj 10-krat imel priliko videti pijanca. Število veselje združenih s pijančevanjem vedno bolj pada. 300.000 pariških delavcev pa se je izselilo v predmestja, kjer so si sami ali pa potom zadržali sezidali lepa stanovanja.

V Ameriki so ugotovili kot posledico skrajšanega delovnega časa izboljšanje delavčevega telesnega in duševnega zdravja, padanje raztresenosti pri delu, izostajanje od dela se zelo zmanjšuje in predpisi se točneje izvršujejo. V zvezi s tem pa so se izboljšali tudi proizvodi, na uro se izdelava veliko več kot poprej, porabi se manj materiala. Ugotovili so v zvezi s tem, tudi manjšo obrabo strojev kot prej. Splošno je tudi dognano, da se je tudi število nesreč po obratih ravno vsled skrajšanja delovnega časa zelo zmanjšalo.

Proti kapitalizmu.

(Nadaljevanje.)

Politična naloga kristjanova je: obraziti svet po sveti volji Stvarnikov. Bila bi utopija in zanikanje podedovanega greha, ako bi mislili, da bo božje kraljestvo nekoč kar samo vstalo v vsej popolnosti. Na drugi strani pa bi bilo tudi zanikanje resničnosti odrešenja, ako bi verovali, da za naše politične, družabne in gospodarske tvorbe ni nadaljnega razvoja. Mi verujemo s sv. Tomažom, da je komunizem najpopolnejša oblika, katero je v začetku hotel Bog in da je le zaradi človeške slabosti in siročine zasebno imetje boljše. Ni bistveno forma, ampak da vsebuje forma veliki zakon občestvenosti, brez katerega ni mogoče skupno življenje ljudi, »ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe,« to je potrebno.

»Dokler je kapitalističen način produkcije potreben, toliko časa je tudi profit od kapitala, prilaščanje večvrednosti od strani kapitalistov potrebno in upravičeno, seveda samo iz zgodovinskih vzrokov, ki so nastali in zopet prehajajo, iz praktičnih ozirov, in ne iz splošno veljavnih, večnih zakonov. Forme in oblike imetja se menjajo in spreminjajo z zgodovinskimi epohami kot to kaže zgodovina prava in gospodarstva.«

Tako pravi katoliški teolog W. Hohoff in verujemo z njim in Karlom Marxom, da teži naravni razvoj gospodarskega življenja nujno za višjo formo načina produkcije.

Greh proti sv. Duhu je, ako v tem zgodovinskem trenutku v nekatoliški pokojnosti in brezskrbnosti živimo tjavendan. Kapitalizem je postal malik, zaradi katerega mora svet propasti. Ako ne podvzamemo reformacije, bo prišla katastrofa v grozni revoluciji. To ni nikaka utopija, ampak iz večnosti projicirana resničnost. Gotovo je, da ne moremo kar na lepem izbrati formo, in to spraviti v življenje, pa naj bi bilo to potem gospodarstvo po načrtu — socializem, ali skupnost komunizma ali gospodarstvo po grupah — sindikalizem. Nobena teh form še nima notranjega regulatorja, ki bi prevzel mesto navadnega regulatorja cen pri kapitalističnem gospodarstvu.

Za našo kulturno krizo stoji močan prikaz božji. Celo v proletariatu začenja »zbujeenje cerkve v srcih«. Cerkev je izgubila četrti stan in četrti stan je izgubil občestvo s cerkvijo. V polnosti naše katoliške vere je socializem že vključen v krščanstvo. Ako spoznamo to veliko nalogo, potem si bo Cerkev zopet pridobila zaupanje

naših bratov in sester. Mi kristjani moramo živeti z njimi le v ljubezni in v ponižnem, dobrovoljnem razumevanju. Saj kažejo njihove sanje o državi bodočnosti le živo hrepenenje po odrešenju, le vero v kraljestvo božje, kakor i mi vsak dan molimo v očenahu — le voljo pravičnosti.

Ali bo Evropo in zapadno kulturo še enkrat rešila stvarivna moč sv. Duha, ali jo je Bog že zapustil in je zapisana poginju?

V tej veliki uri moremo samo trpeti in v največji ponižnosti skleniti roke ter moliti:

»Pridi Sveti Duh, napolni srca svojih vernih in vžgi v njih ogenj svoje ljubezni. Pošlji svojega Duha in prerojeni bomo — in prenovil boš obličje zemlje.«

(Konec.)

Tedenske novice.

Položnice smo priložili današnji številki »Pravice« vsem, katerim je potekla naročnina. Prosimo, da se jih vsakdo posluži in pošlje naročnino, da ne bo neljubega ustavljanja. — Uprava.

Za svobodo delavskih zaupnikov. Poslanca dr. Gosar in Kremžar sta vložila na ministra za socialno politiko interpelacijo radi tajne okrožnice, v kateri se zahteva od delavskih zaupnikov, ki so bili izvoljeni, da jim morajo dati delodajalci potrdilo, da so zadovoljni z njihovo izvolitvijo.

Smrtne obsodbe v Jugoslaviji. Doselej je bilo v Jugoslaviji izvršenih 56 smrtnih obsodb.

Vesele velikonočne praznike želijo vsem čitateljem »Pravice« fantje Bolničarske čete v Ljubljani: Ivan Vodnik, Fr. Keber, Rajko Ogorevc, Friderik Preuc, Ivan Petrač, Ignac Bove, kap. Avg. Maček, Janko Marn, Franci Kliš, Vinko Slanovec, Ivan Košak, Jakob Kandare, Fr. Klasinc, Alojzij Rogelj, kap. Dobrovolje, Maks Trtnik, Ivan Gerbajs, Val. Kovač, Ivan Osredkar, Leop. Flere, kap. M. Polak, Friderik Janšovec in Dušan Accetto.

Občinske volitve v Trbovljah. Pri nedeljskih občinskih volitvah v Trbovljah je dobila SLS 360 glasov, kmet. del. blok (neodvisni) 472, Bernotova skupina 227, združena del. lista 760, SDS 296, radikali 77, gospodarska 567. Udeležba pri volitvah je bila zelo slaba, kar je slabo znamenje v teh časih, ko je potreba ravno od delavstva največje vztrajnosti in dela.

Ogenj na Glincah pri Ljubljani. V ponedeljek zvečer je izbruhnil v skladišču tovarne za sveče in mila »Gazela« na Glincah ogenj. Gasilci so ogenj hitro udušili ter preprečili večjo nesrečo.

Izvršitev smrtne obsodbe. V ponedeljek zjutraj so v Celju obesili 30-letnega J. Hotka, 27. aprila l. l. je Hotko na poti med Dobovo pri Brežicah in Seli ustrelil mesarja Josipa Kraljiča in ga nato potegnil na tračnice, da ga je kmalu nato došli vlak raztrgal.

Krekovi Izbrani spisi po znižani ceni. Krekove Izbrane spise bo začela izdajati kot izreden književni darsvojem članom Mohorjeva družba. Tako bodo postali Krekovi spisi dostopni najširšemu krogu brancev po kar mogoče nizki ceni. Ker je pa I. zvezek Krekovih Izbranih spisov izšel že pred tremi leti v založništvu društva Dr. J. E. Krek, je društvo ceno I. zvezka znatno znižalo, tako da bo mogoče vsem, ki bodo naročili II. zvezek, nabaviti si tudi I. zvezek. Odslej stane I. zvezek Krekovih Izbranih spisov vezan 35 (po pošti 38) Din, broširan 25 (po pošti 28) Din, kar je prav nizka cena za knjigo, ki obsega 188 strani velike oblike in poleg tega še tri priloge slik na finjšem papirju. Knjiga se naroča pri Novi založbi v Ljubljani, Kongresni trg 19.

Smrtna nesreča. Franc Lipovšek iz Podlipovce je s 63 letnim Martinom Brvarjem peljal približno 300 kg sena. Na poti se je voz iz neznanega vzroka prevrnil in pokopal Brvarja pod seboj in ga pritisnil čez želodec. Vkljub takojšnji zdravniški pomoči je Brvar podlegel notranjim poškodbam.

Smrt pod vlakom. Na progi med Novim mestom in Kandijo je skočila pod vlak Ela Mramor, žena železniškega uradnika iz Novega mesta. Vlak ji je odtrgal glavo.

Znižanje plač. Ravnateljstvo tovarne v Našicah je znižalo vsem uslužbencem plače za 15 odstotkov. V tovarni je uslužbenih nad 2000 ljudi. Umevno je, da je redukcija plač povzročila med tovarniškimi osebjem veliko razburjenje.

Tovarna pogorela. — Nedaleč od Sombora je požar uničil tovarno za predivo. Škoda znaša en milijon dinarjev, ki pa je krita z zavarovalnino.

Žalostna smrt. Meseca oktobra je padel na francoskem bojišču proti Druzom v Siriji Ivan Koželj iz Podstrune pri Zagorju. Iz domačega kraja je moral odriniti za kruhom na Francosko. Tam je bil z zvijačo izvoljen v Afriko, kjer je moral stopiti v tujsko legijo in oditi v Sirijo na bojišče. Dvakrat je škoda njegovega življenja; zato ker je bil tako idealen in dober fant in pa zato, ker je umrl v tujini — za tuje. Njegovi tovariši v Zagorju so se prejšnji teden udeležili sv. maše za njega. Naj nam bo ta smrt glasen opomin, da delamo z vsemi silami na to, da domači ljudje dobijo doma dosti potrebnega kruha.

Zrtev dela. Dne 23. marca je bilo zaposlenih pri rudniškem kamnolomu v Zagorju več delavcev. Delavec Franc Kopitar iz Škofje vasi, okraj Celje, je premikal z železnim drogrom večjo, že nalomljeno skalo. Hotel je zvaliti navzdol, pa je pri tem sam zgubil ravnotežje in padel kakih 40 m globoko. Pri padcu preko skalovja je zadobil smrtnonevarne poškodbe na telesu in si razbil lobanjo. Nahaja se v brezupnem stanju v rudniški bolnici v Toplicah.

Po šestih letih pojasnjen požig dveh mlinov. V l. 1919. sta bila zažgana od zlobne roke na Dolah dva mlina, od katerih je eden popolnoma pogorel, dočim so drugega sosedje še rešili. Storičca takrat niso mogli izslediti. Odsel pa vseeno ni roki pravice, ker se je pred kratkim takorekoč sam izdal. 27 letni posestnik Al. Kovač, ki je prevzel šele lansko leto domačijo, je oskrboval l. 1919. mlin v Reki, obč. Dole. Ker mu posel ni šel posebno od rok, je nagovoril svojo mlajšo sestro Marijo, da naj zažge sosednje mlino, za kar ji je obljubil dvojno doto. Sestra je to tudi izvršila. Ko bi pa moral letos sestri izplačati dvojno doto, tega ni storil, pač pa ji je grozil, da jo bo zavoljo teh požigov, na katere jo je on nagovoril, naznanil. Ta grožnja, ki je bila izrečena v neki gostilni, je prišla na ta način na dan. Orožniki so oba storičca že aretirali, in sicer njega na domu, sestro pa v litijski predilnici, kjer je zadnji čas delala. Zadevo sedaj preiskuje litijsko okrajno sodišče in pride skoro gotovo pred poroto.

Vino zamenjala z lizolom. V Grebušnici pri Šibeniku se je z lizolom zastrupila Ivana Pesen. Ker ji je bil otrok zbolel na škrlatici, je bila hiša z lizolom razkužena. Čez par dni je pozabila na lizol. Ker je bila žejna, si je hotela natočiti čašo vina, vzela pa je drugo steklenico z lizolom in je pila. Takoj je zapazila zmoto in začela klicati na pomoč. Prihitela je na pomoč sosedja, a brez uspeha. Nesrečna žena je čez pol ure umrla. Zapustila je troje nedoraslih otrok.

Nesreča s puško. V Veprincu v Istri sta prišla dva logarja proti večeru v gostilno Kate Branković, odložila sta puške in sedla k večerji. Šestletni sinček gostilničarke se je pa igral s puško in v šali nameril na svojo mamico. Nenadoma je počil strel in nesrečna mati se je zgrudila na tla. Krogla jo je zadela v srce.

Vsled odpusta iz službe zblaznel. V Stocktonu v Kaliforniji je zblaznel neki uradnik, ker so ga odpustili iz službe. Začel je dirkati po cestah in streljal iz revolverja. Ubil je tri ženske in enega moškega, nakar je skušal pobegniti v avtomobilu. Policija ga je začela preganjati pravtako v avtomobilu. Lov se je končal s tem, da je padel umobolni s svojim avtomobilom v neko jamo, kjer je obležal mrtev.

Krekova mladina.

Iz centrale. I. kongres kršćanske socialistične mladine se vrši nepreklicno 13. junija v Celju. Kongres se vrši dva dni. V soboto se zbera delegati in zaupniki naših organizacij na delegatski zbor Krekove mladine. Kraj zborovanja naznanimo pravočasno v naših listih, z okrožnicami in plakati. Okrožnice in navodila ter nabiralne pole za kongresni fond smo razposlali vsem našim podružnicam, zaupnikom in skupinam naših organizacij. Krekovi, pridno nabirajte prispevke za kongresni fond in jih pošljite centrali na priloženih položnicah z izpolnjenimi nabiralnimi polami vred. Darove podružnic in organizacij bomo objavili v »Pravici«. Agitacija za udeležbo na kongresu naj se razvije po vseh naših industrijskih krajih. To nalogo naj pred vsem prevzamejo vsi odborniki in zaupniki naših organizacij. Prihranke naj tovariši in tovarišice že sedaj zbirajo, da ne bo to ovira pri udeležbi. Stroški ne bodo veliki. Skličite sestanke ter se na njih skrbno porazgovorite o udeležbi. Vsa nadaljnja navodila bo prinašala redno vsaka številka »Pravice«, poleg okrožnic, katere bodo prejemale podružnice. — Pripravljalni odbor.

Vsem krekovcem in prijateljem naše mladine želi vesele velikonočne praznike bivši predsednik in ustanovitelj »Krekove mladine« Sneberje-Dobrova, Ivan Vodnik, bolničar, Ljubljana.

Krekova mladina Ljubljana se udeležila velikonočne procesije pri sv. Jožefu. Začetek procesije je ob 8 zvečer. Zbirališče imamo ob pol 8 pred cerkvijo desna stran. Tovariši, vsi in sigurno! — Predsednik.

Krekova mladina Zalog-Sp. Kašelj se zahvaljuje celokupnemu občinskemu odboru D. M. v Polju, posebno pa delavskim zastopnikom za nakazano podporo 1000 Din, katero so naklonili naši organizaciji. — Odbor.

Krekova mladina Zalog-Sp. Kašelj je imela v nedeljo skupno s podružnico Sneberje-Zadobrova celodnevni organizatorični tečaj, katerega sta vodila tovariša Avgust Cvikelj in Srečko Peterlin iz Ljubljane. Tečaja se je udeležilo 17 članov in članic, ki so ves čas pazno sledili izvajanjem in tudi pridno posegali v res stvarno debato. Predavateljima smo hvaležni za njun trud in želimo, da bi nas še večkrat obiskala.

Občni zbor Krekove mladine Sv. Miklavž pri Ormožu se je vršil dne 25. marca. Daljše poročilo priobčimo prihodnji teden.

Krekova mladina v Kočevju. Tukajšnja podružnica je imela svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 28. t. m. ob pol 10 dopoldne. Polnoštevilnost članov je pričala o pridnem delu tukajšnje mlade podružnice. Občni zbor je otvoril in vodil tov. Andrej Struna ml. Centralo je zastopal njen predsednik France Kordin. ki je bodril mlade krekovce k vztrajnemu delu v naših delavskih organizacijah, razložil pomen našega mladinskega kongresa in slednjič važnost Delavske zbornice. Tov. Drago, učenec »Krekove socialne šole«, iz Ljubljane, je referiral o pomenu in ciljih »Krekove mladine«. Nato se je izvolil docela nov odbor: Andrej Struna ml. predsednik; Rudolf Kenda, podpredsednik; Franc Križnik ml., tajnik; Martin Križnik, blagajnik; odbornik Karel Ahac. Namestniki: Vilko Kužnik, Jože Krese. Nadzorstvo: Andrej Struna st., Martin Kužnik st. Rzsodišče: Alojzij Rus,

Alojzij Čuk. Po izvolitvi novega odbora in poročila odbornikov se je razvila živahna debata, nakar se je zaključil lepo uspeli občni zbor.

»Krekova mladina« Celje. Tukajšnja podružnica gostuje na velikonočni ponedeljek v Trbovljah v Društvenem domu ob 4 popoldne z igro »Deborah«. Ker so tovariši »Krekovci« iz Celja z igro »Deborah« napravili lep uspeh v Celju in v Hrastniku, upamo, da bodo tovariši v Trbovljah napolnili dvorano novega Društvenega doma. Nasvidenje v Trbovljah!

Dopisi.

Jesenice. Zveza delavskih žen in deklet je imela v ponedeljek 22. marca svoj javni shod, na katerem je imela glavni referat sodružica Hajdišek. Predložila je med drugim več točk obsegajočo resolucijo, katere naj bi bila privlačna sila za ustanovitev podružnice Zveze delavskih žen in deklet na Jesenicah. Čeravno je referirala precej dolgo, vendar ni omenila pomembnosti žene v družini, katere naj bo podlaga dobre družine in preroditeljica današnjega družabnega reda. Po izjavi nekega socialista, da kmet zna zrediti svojega telička in gospodinja prašička, a delavska mati ne zna vzgojiti otrok, se je oglasila zopet Hajdišek. Rekla je, da je socialistka in kot taka smatra, da se otroka ne sme opominjati z nebesi in pekлом, ampak se ga mora učiti samo ljubezni do bližnjega. To se je gotovo naučila od tistih duhovnikov, po katerih je neprestano udrihala. Govorilo se je nadalje tudi o ženski volivni pravici in so sodrugi rekli, da bi jim ženska volivna pravica za sedaj še ne prišla dobro, ker bi ženske prodale proletarijat črni reakciji. S tem so hoteli povedati, da se boje samih sebe, ker so razdeljeni v toliko skupin, kolikor je dobrih stolčkov na razpolago. Bilo je še par gromov proti klerikalnim zasleplencem, na kar so prišle na dnevni red volitve pripravljalnega odbora, pri katerih pa je nastal kreg in prepir. Zanimiva pa je izjava nekega socialista, ki se je k zaključku oglašil k besedi. Ta veliki sodrug je namreč povedal, da so duhovniki svoj čas dvomili, da ima ženska dušo. To najnovejše poročilo dičnega socialista, ki je gotovo pobral iz kakega pamfleta, je vzbudilo veliko smeha.

Zgornji Kašelj. Vesele velikonočne praznike želijo Kolesar, društvu v Zgor. Kašlju: Trtnik Maks, Vodnik Ivan, Keber Fr. in Kovač Valentin.

Jesenice. Na dan sv. Jožefa je imelo Kat. delavsko društvo na Jesenicah svojo cerkveno slovesnost, ki se je začela s predvečernimi duhovnimi vajami. Drugi dan je šlo celo društvo korporativno z vsemi odseki kot tudi našo strok. skupino v cerkev zadostiti dolžnostim, ki jih ima vsak kršč. soc. misleči delavec napram svojemu najlepšemu vzgledniku in patronu sv. Jožefu. Sprevod je bil številen, samih mladih, pa tudi starejših borcev (manjkale so žene kljub osebnim vabilom) za krščansko idejo, ki jih ni sram javno pokazati, kaj so, kljub raznim napadom. Le tako po začrtani poti.

Prevalje. Pri nas se je vršil cvetni teden sv. misijon. Daljni in bližnji farani župnije so se ves teden pridno in v obilnem številu udeleževali misijonskih govorov in pobožnosti. Iz tega je razvidno, da nakane raznih svobodomiselnih ljudi, katerih namen je osovražiti med ljudmi naše duhovnike in verske obrede, niso

imele uspeha. Le nekaterim social-patriotom sv. misijon ni bil po volji. Tukajšnje Izobraževalno društvo je letos zopet vprizorilo štirikrat Kristusovo trpljenje. Zahvala gre vsem igralcem kakor režiserju g. kaplanu za njih trud. — Vsem tov. članom in prijateljem tuk. strok. zveze želi vesele velikonočne praznike — tovariši.

Tržič. V nedeljo 28. marca dopoldne se je vršila konferenca pri tukajšnji ekspozituri OUZD. Na konferenci so bile zastopane razne strokovne delavske organizacije. Konferenco je posetil tudi g. zdravnik dr. P. Pance, ki se je opravičeval, da ima obilo dela in z ozirom na tako velik narastek bolnikov posveča svojo skrb tistim, ki so njegove pomoči najbolj potrebni. Izrazil je željo, da hoče obdržati čim ožje stike z zastopniki delavstva ter od njih zvedeti kje se da kaj zboljšati zdravstveno stanje med delavstvom. G. Vehovec pa je podal obširen referat o socialnem zavarovanju. Ustanovil se bo zdravstveni odsek, potem katerega bo imel OUZD več stika s svojim članstvom.

Avtomobilski kralj Ford.

Avtomobilski kralj Ford velja splošno za zelo idealnega podjetnika. Res je, da ne plačuje le visokih mezd, on plača najvišje mezde v vseh Združenih državah sploh. Toda na drugi strani se pa ne sliši tolikokrat tudi druga resnica, da je namreč delavec v Fordovih tovarnah po petih letih popolnoma nesposoben za nadaljnje delo. Fordove tovarne delajo v treh skupinah po 8 ur na dan. Produkcijski proces je skrajno mehaniziran. Letno se izdelata 2 milijona avtomobilov, vedno nepretrgoma eden za drugim. Ves tovarniški obrat je urejen tako, da prihajajo na eni strani v tovarno sirovine, na drugi strani pa izgotovljeni avtomobili. Vse delo gre iz roke v roko in je kakor veriga: vsak člen mora držati trdno. Vsako delo posameznika je prirejeno tako, da ga delavec more in mora izvršiti tekom 13 sekund. Delavec stoji vedno na enem in istem mestu, opravlja vedno eno in isto delo. In vsakih 13 sekund zapusti tovarno popolnoma izdelan avto. Kdor se zamisli v položaj takega delavca, ki mu je za enolično delo, ki se ponavlja neprenehoma iz dneva v dan, iz meseca v mesec, določenih le 13 sekund, ta bo uvidel, kako ubijajoče in neznosno postane tako delo. Za pritrditev vijaka so n. pr. določeni 3 delavci, t. j. eden vijak natančno nastavi, drugi ga z električnim pogonom pritrdi, tretji pa za njim kontrolira trdnost. Saj si je skoro težko predstavljati, kako bi bilo pri takem delu, ko je človek samo še del stroja. Tako izveden obrat gotovo prinaša tudi tej mehanizaciji primeren dobiček, zato Ford lahko plačuje delavcem visoke plače. Toda ali ni sploh vsaka plača prenilna za tako delo, ki te v petih letih napravi za popolnega invalida, nezmožnega za vsako delo. V resnici so to najnižje plače v Ameriki.

Razno.

Proračun Zveze narodov je bil določen na 22,935.000 zlatih frankov. Vsoto so razdelili na 973 deležev, vsak delež je 24.477 frankov. Velika Britanija brez kolonij plača devetino vse vsote, Italija 60 deležev, Jugoslavija 20 deležev, najmanjše države plačajo po 1 delež, ostale države pa se gibljejo med temi števili.

Nemška sramota. Pod tem naslovom navaja neki nemški list sledeče številke: Po končani svetovni vojni je izdala Nemčija za leto 1925, za vojaštvo 562 milijonov zlatih mark, za umetnost in znanstvo 120 tisoč zlatih mark in za oskrbo dojenčkov 35 tisoč zlatih mark. Take ali pa še bolj nesorazmerne statistike imajo seveda tudi še mnoge druge države.

Svetovni jeziki. Kitajski jezik govori 400 milijonov ljudi, angleški 200 milijonov, nemški 90 milijonov, ruski 70 milijonov, francoski 50 milijonov, španski 45 milijonov, italijanski 38 milijonov, portugalski 22 milijonov. Pa se včasih postavljamo Jugoslavnici, koliko nas je, pa nas je z Bolgari raztepenih po vsem svetu kakih 20 milijonov.

Dijaštvo se danes zelo giblje. Vedno beremo o kongresih. Letos bo mednarodni kongres v Sremskih Karlovcih, kamor bo poslalo svoje delegate dijaštvo 36 držav. Za delavsko in socialno vprašanje se dijaki zelo zanimajo; o tem pričajo socialni odseki in krožki, ki jih imajo vsa društva.

Največji babilon vlada v estonskem parlamentu, kjer je zastopanih 26 strank, najmočnejši so socialisti, ki imajo 31 poslancev od 101, drugi so razcepljeni po veri, narodnosti in socialni misljenju.

Turški parlament v Angori odpravlja mnogoženstvo s posebnim zakonom. Tako bo konec harema in vseh pravljic o njem.

Razširjajte »Pravico«!

Tiskovni sklad »Pravice«.

Za tiskovni sklad »Pravice« so nabrali sledeči: Fric Mikeln, Prevalje 80 Din, Tobačna tovarna 160 Din, Jurman Ivo, Zidani most 30 Din, K. Soklič, Lesce 80 Din, Krajnc Ivan, Rajhenburg 100 Din, Zajc Zdravko, Velenje 85 Din, Rozman Peter, Sveti Miklavž 120 Din, skupina Tržič 200 Din, Avsec Maks, Dol pri Ljubljani 100 Din, skupina Vrhnika 60 Din, skupina Vurberg 21 Din, skupina Ruše 33 Din, skupina Laško 50 Din, Zajc Zdravko, Velenje 80 Din, M. Jeram, Železniki 30 Din, Celinšek, Nazarje 100 Din, skupina steklarjev, Zagorje ob Savi 100 Din, Trstenjak, Ljutomer 30 Din, M. Osana, Ljubljana 11 Din. — Požrtvovalnim in zavednim tovarišem naša najiskrenejša zahvala!

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Dopisniku s proge. Vaš dopis smo poslali Prometni zvezi v Maribor. Poročajte nam o progovnem delavstvu, da priobčimo. — Uredništvo.

Žika!

Poskusiti je treba, potem je odločitev lahka. Odločili se boste za ŽIKO, ki je in ostane najboljša in najbolj zdrava žitna kava!

Tona! Včeraj se je pa vršila skupščina za našo prodajalno. Gledala sem, kje da si, pa te nisem zazrla. Zato pa gotovo tudi nisi slišala kaj nam je povedal poročevalec iz Ljubljane. Najbolj važno se mi zdi tisto glede prometa. Rekel je: Čim večji promet, tem večja konkurenčnost. Mesečno stane stanarina, plače, luč, kurjava, razni drobni izdatki 2000 Din. Ker znaša promet sedaj mesečno samo 40.000 Din da to 5% režijo te prodajalne. Če bi se pa promet dvignil na 60.000 Din, pri čemur bi ostala vsa režija ista, bi se v procentih režija znižala na 3 1/2% ter bi imela zadruga toliko več dobička ali pa bi lahko pocenila blago za 1 1/2%. Za to je za nas same silno važno, da dvignemo promet in pridobimo zadrugi novih odjemalk. Sklenila sem, da se bom odslej naprej tudi jaz posvetila agitaciji za naš konzum. Stori tako tudi ti!